

LIETUVOS RESPUBLIKOS LYGIŲ GALIMYBIŲ KONTROLIERIUS

SPRENDIMAS

DĖL GALIMOS DISKRIMINACIJOS LYTIES PAGRINDU TEIKIANT INFORMACIJĄ APIE GROŽIO SALONE „GROŽIO STOTELĖ“ TEIKIAMAS PASLAUGAS TYRIMO

2018 m. lapkričio 9 d. Nr. (18)SI-25)SP-112

Vilnius

Lygių galimybių kontrolieriaus tarnyboje (toliau – Tarnyba) 2018 m. spalio 4 d. buvo gauta informacija apie tai, kad grožio salonas „Grožio stotelė“ (UAB „Grožio stotelė“, toliau – Bendrovė) interneto tinklalapyje www.groziostotele.lt pateikdamas informaciją apie savo grožio salone teikiamas paslaugas, nurodo paslaugų kainas priklausomai nuo kliento lyties. Bendra moterims kirpėjo teikiama plovimo, kirpimo ir sušukavimo paslauga kainuoja 12 Eur, meistro – 20 Eur, o vyrams kirpėjo teikiama plovimo, kirpimo ir sušukavimo paslauga kainuoja 10 Eur, o meistro – 15 Eur. Tokia nurodyta informacija apie teikiamas paslaugas galimai pažeidžia įstatymų, reglamentuojančių lygių galimybių principus, nuostatas.

Lietuvos Respublikos lygių galimybių kontrolierė Agneta Skardžiuvienė (toliau – lygių galimybių kontrolierė), vadovaudamasi Lietuvos Respublikos lygių galimybių įstatymo 17 straipsnio 1 dalimi, pradėjo tyrimą savo iniciatyva dėl galimo Lietuvos Respublikos moterų ir vyrų lygių galimybių įstatymo 7 straipsnio 2 punkto pažeidimo. Pagal šį punktą, prekių pardavėjas, gamintojas ar paslaugų teikėjas, įgyvendindamas moterų ir vyrų lygias teises, privalo, suteikdamas, vartotojams informaciją apie gaminius, prekes ir paslaugas arba jas reklamuodamas, užtikrinti, kad joje nebūtų išreiškiamas pažeminimas, paniekimas arba teisių apribojimas ar privilegijų teikimas dėl asmens lyties bei formuojamos visuomenės nuostatos, kad viena lytis pranašesnė už kitą.

Vadovaujantis Lygių galimybių įstatymo 30 straipsnio 1 ir 2 dalimis, 2018 m. spalio 16 d. raštu Nr. (18)SI-25)S-613 lygių galimybių kontrolierė kreipėsi į Bendrovės vadovą ir paprašė motyvuotai paaiškinti, ar plovimo, kirpimo ir sušukavimo paslaugos vyrams ir moterims teikiamos skirtingomis kainomis; jei taip – dėl kokių priežasčių; ar vyrams ir moterims teikiamos tokios pačios plovimo, kirpimo ir sušukavimo paslaugos. Taip pat paprašyta pateikti kitą svarbią informaciją, susijusią su atliekamu tyrimu.

Lygių galimybių kontrolierė

n u s t a t ė:

2018 m. spalio 30 d. Tarnyboje gautas Bendrovės direktorės raštas „Dėl informacijos pateikimo“, kuriuo buvo atsakoma į Tarnybos užduotus klausimus. Rašte nurodoma, kad šiuo metu grožio salonas „Grožio stotelė“ neturi kirpėjo stilisto, bet darbuotojo bus ieškoma. Šiuo metu tinklalapyje www.groziostotele.lt yra taisomos kainos. Kol nėra darbuotojo, kainos nėra pateikiamos.

Bendrovė paaiškino, kad plovimo kaina būna skirtinga dėl tokių priežasčių kaip priemonių sąnaudos. Pavyzdžiui, moterų plaukams sunaudojama 5 mililitrai ir kartais net daugiau šampūno, nes skiriasi plaukų ilgis, vyrams sunaudojami 2 mililitrai šampūno. Moterų plaukams taip pat naudojami kaukės bei balzamai, kurių sąnaudos didesnės. Moterų kirpimo ir sušukavimo kainos priklauso nuo kirpimo technologijos. Kaip pažymi Bendrovė, suprantama, kad trumpų, vidutinių ir ilgų plaukų kirpimas (šukuosenos) priklauso ir nuo kliento plaukų ilgio bei pageidaujamo kirpimo sudėtingumo. Taip pat sunaudojamos priemonės – putas, lakai, aliejai, apsauginės priemonės karščiui arba drėgmei išlaikyti. Vyrams kirpti dažniausiai naudojama kirpimo mašinėlė, kirpimo žirkklės, priemonės – putas, aliejai, lakai, todėl sąnaudos yra ženkliai mažesnės.

Taip pat pabrėžiama, kad, jei vyras turi ilgus plaukus ir pageidauja plovimo, kirpimo bei sušukavimo ir priemonių yra sunaudojama tiek pat kiek moterims, kaina būna tokia pati kaip teikiant kirpimo, plovimo bei sušukavimo paslaugą moterims. Retai ateina moterų, pageidaujančių vyriško kirpimo, bet jeigu pasitaikytų, tokia moteris sumokėtų už paslaugą tiek pat kiek ir vyrai.

Bendrovė atsiprašo, jei grožio salono kainoraštis įžeidė arba diskriminavo vyrus ir moteris.

Lygių galimybių kontrolierė

k o n s t a t u o j a:

Tyrimo metu buvo vertinama, ar Bendrovė, skelbdama informaciją apie savo grožio salone „Grožio stotelė“ teikiamas paslaugas interneto tinklalapyje www.groziostotele.lt ir nurodydama skirtingas plovimo, kirpimo ir sušukavimo kainas pagal kliento lytį, nepažeidžia Moterų ir vyrų lygių galimybių įstatymo 7 straipsnio 2 punkto nuostatų, pagal kurias, prekių pardavėjas, gamintojas ar paslaugų teikėjas, įgyvendindamas moterų ir vyrų lygias teises, privalo, suteikdamas vartotojams informaciją apie gaminius,

prekes ir paslaugas arba jas reklamuodamas, užtikrinti, kad joje nebūtų išreiškiamas pažeminimas, paniekinimas arba teisių apribojimas ar privilegijų teikimas dėl asmens lyties bei formuojamos visuomenės nuostatos, kad viena lytis pranašesnė už kitą.

Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijos, kurios tikslas – saugoti pagrindines žmogaus teises, atitinkančias Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos garantuojamas teises, III antraštinėje dalyje, skirtoje lygybei, įtvirtintas lygybės prieš įstatymą principas (20 straipsnis), taip pat įtvirtintas bet kokios diskriminacijos draudimas, ypač dėl asmens lyties, rasės, odos spalvos, tautinės ar socialinės kilmės, genetinių bruožų, kalbos, religijos ar tikėjimo, politinių ar kitokių pažiūrų, priklausymo tautinei mažumai, turtinės padėties, gimimo, negalios, amžiaus, seksualinės orientacijos. Specifiškai 23 straipsnyje nustatomas moterų ir vyrų lygybės principas, pabrėžiama, kad visose srityse turi būti užtikrinta moterų ir vyrų lygybė, įskaitant priėmimą į darbą, darbą ir atlyginimą. Pagal Chartijos turinį darytina išvada, kad Europos Sąjungos institucijoje lyčių lygybei yra skiriamas ypatingas dėmesys.

2004 m. gruodžio 13 d. Tarybos direktyva 2004/113/EB įgyvendinamas vienodo požiūrio į moteris ir vyrus principas dėl galimybės naudotis prekėmis bei paslaugomis ir prekių tiekimo bei paslaugų teikimo, siekiama sukurti sistemą kovai su diskriminacija dėl lyties ir užtikrinti lygias galimybes naudotis prekėmis bei paslaugomis ir tiekti prekes bei teikti paslaugas, siekiama valstybėse narėse įgyvendinti vienodo požiūrio į vyrus ir moteris principą. Direktyvoje nurodyta, kad vyrų ir moterų lygybės principas yra vienas iš Europos Sąjungos pagrindinių principų.

Lietuvos Respublikos Konstitucijoje įtvirtintas pamatinis lygybės principas. Konstitucijos 29 straipsnyje skelbiama, jog įstatymui, teismui ir kitoms valstybės institucijoms ar pareigūnams visi asmenys yra lygūs, žmogaus teisių negalima varžyti ir teikti jam privilegijų dėl jo lyties, rasės, tautybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų pagrindu. Aiškindamas Konstitucijos 29 straipsnio nuostatas, Lietuvos Respublikos Konstitucinis Teismas ne kartą yra konstatavęs, kad konstitucinis visų asmenų lygybės principas, kurio turi būti laikomasi ir leidžiant įstatymus, ir juos taikant, ir vykdant teisingumą, įpareigoja vienodus faktus teisiškai vertinti vienodai ir draudžia iš esmės tokius pat faktus savavališkai vertinti skirtingai, kad konstitucinis visų asmenų lygybės principas reiškia žmogaus prigimtine teisę būti traktuojamam vienodai su kitais, įtvirtina formalią visų asmenų lygybę, taip pat kad asmenys negali būti diskriminuojami arba kad jiems negali būti teikiama privilegijų (Konstitucinio Teismo 2004 m. gruodžio 13 d. nutarimas). Asmenų lygybės principas iš esmės reiškia diskriminacijos draudimą, o diskriminacija dažniausiai suprantama kaip žmogaus teisių varžymas ar tam tikrų privilegijų teikimas, atsižvelgiant į lyties, rasės, tautybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų požymius (Konstitucinio Teismo 1998 m. lapkričio 11 d. nutarimas). Konstitucinis visų asmenų lygybės

įstatymui principas būtų pažeistas, jeigu tam tikra grupė asmenų, kuriems yra skiriama teisės norma, palyginti su kitais tos pačios normos adresatais, būtų kitaip traktuojama, nors tarp tų grupių nėra tokio pobūdžio ir tokios apimties skirtumų, kad toks nevienodas traktavimas būtų objektyviai pateisinamas (Konstitucinio Teismo 1996 m. lapkričio 20 d. ir 2003 m. gruodžio 30 d. nutarimai).

Lygių galimybių įstatymo 1 straipsnyje nustatyta, jog šio įstatymo paskirtis – užtikrinti, kad būtų įgyvendintos Lietuvos Respublikos Konstitucijos 29 straipsnio nuostatos, įtvirtinančios asmenų lygybę ir draudimą varžyti žmogaus teises ir teikti jam privilegijas lyties, rasės, tautybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų pagrindu. Taip pat šiuo įstatymu siekiama, kad būtų įgyvendintos ir Europos Sąjungos teisės aktų, nurodytų šio įstatymo priede, kitų tarptautinių sutarčių nuostatos. Taigi Konstitucijoje įtvirtintos asmenų lygybę reglamentuojančios pagrindinės nuostatos yra perkeltos į Lygių galimybių įstatymą, kuris draudžia diskriminaciją šio įstatymo taikymo srityje ne tik dėl konstitucinių nediskriminavimo pagrindų, bet ir dėl kitų žmogaus tapatybės požymių ar priskiriamų savybių, kurios yra įtvirtintos Lygių galimybių įstatyme.

Lygių galimybių įstatymo 2 straipsnio 1 dalyje diskriminacija apibrėžiama kaip tiesioginė ar netiesioginė diskriminacija, priekabiavimas, nurodymas diskriminuoti dėl lyties, rasės, tautybės, pilietybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų, amžiaus, lytinės orientacijos, negalios, etninės priklausomybės, religijos. Tiesioginė diskriminacija pagal Lygių galimybių įstatymo 2 straipsnio 9 dalį laikomas elgesys su asmeniu, kai dėl pirmiau išvardintų pagrindų asmeniui taikomos mažiau palankios sąlygos, negu panašiomis aplinkybėmis yra, buvo ar būtų taikomos kitam asmeniui. Analogiškos nuostatos numatytos atitinkamose Moterų ir vyrų lygių galimybių įstatymo 2 straipsnio 1 ir 9 dalyse.

Tiriamu atveju interneto tinklalapyje www.groziostotele.lt yra publikuojamos Bendrovės grožio salono „Grožio stotelė“ plovimo, kirpimo ir sušukavimo paslaugų kainos, kurios išskiriamos pagal kliento lytį – kainos nurodomos atskirose skiltyse „moterų kirpimas“ ir „vyrų kirpimas“. Kirpėjo moterims teikiama paslauga „plovimas + kirpimas + sušukavimas“ kainuoja 12 Eur, meistro – 20 Eur, o kirpėjo vyrams teikiama paslauga – 10 Eur, meistro – 15 Eur. Bendrovė teigė, kad šiuo metu savo grožio salone neturi kirpėjo, taigi paslaugos nėra teikiamos ir sprendimo surašymo dieną (2018 m. lapkričio 5 d.) interneto tinklalapyje www.groziostotele.lt kirpimo paslaugų kainos nėra nurodomos. Tačiau Bendrovė informavo, kad plovimo kaina skiriasi dėl sunaudojamų priemonių kiekio, t. y., moterims sunaudojama daugiau šampūno nei vyrams, naudojama daugiau kitų priemonių. Taip pat Bendrovė pažymėjo, kad vyrams dažniausiai taikomi paprastesni kirpimai, dėl to priemonių sąnaudos yra mažesnės, atitinkamai ir paslaugos kainos mažesnės. Pabrėžiama, kad, jeigu vyras turi ilgus plaukus ir pageidauja tokių pačių paslaugų kaip

moteris, t. y., jo atveju sunaudojama tiek pat priemonių, kaina būtų tokia pati kaip moterų kirpimo, plovimo ir sušukavimo. Atitinkamai tai būtų taikoma ir moterims, jeigu jos norėtų vyriško kirpimo.

Pabrėžtina, jog Moterų ir vyrų lygių galimybių įstatymo 7 straipsnio 2 punkto nuostatose įtvirtinta, kad prekių pardavėjas, gamintojas ar paslaugų teikėjas, įgyvendindamas moterų ir vyrų lygias teises, privalo suteikdamas vartotojams informaciją apie gaminius, prekes ir paslaugas arba jas reklamuodamas, užtikrinti, kad joje nebūtų išreiškiamas pažeminimas, paniekinimas arba teisių apribojimas ar privilegijų teikimas dėl asmens lyties bei formuojamos visuomenės nuostatos, kad viena lytis pranašesnė už kitą. Pagal to paties įstatymo 13 straipsnio 2 punktą, pažeidimu vartotojų teisių apsaugos srityje laikomi tokie veiksmai, kai informuojant apie gaminius, prekes ir paslaugas arba jas reklamuojant formuojamos visuomenės nuostatos, kad viena lytis pranašesnė už kitą, taip pat vartotojai diskriminuojami dėl jų lyties.

Nagrinėjamu atveju iš interneto tinklalapyje www.groziostotele.lt pateiktų plovimo, kirpimo ir sušukavimo paslaugų kainų nėra aišku, kokiais kriterijais remiantis nustatomos paslaugų kainos – kainoraščiai išskiriami pagal klientų lytį. Atkreiptinas dėmesys, kad tiek vyrai, tiek moterys gali turėti tokio paties ilgio plaukus, norėti tokių pačių arba panašių paslaugų (pavyzdžiui, trumpų plaukų šukuosenos), taigi paslaugų kainų nustatymas pagal lytį (skirtingos kainos už tokias pačias arba panašias paslaugas) negali būti laikomas tiksliu ir pakankamai aiškiu vartotojui. Tai, jog moterų ir vyrų fiziologija skirtinga, nesudaro pagrindo nustatyti skirtingas kainas už tokius pačius ir vienodos vertės gaminius, prekes ir paslaugas (už sveikatos paslaugas, pvz.: dantų gydymą, vyrai nemoka pigiau nei moterys, kaina nustatoma atsižvelgiant į paslaugų pobūdį). Toks paslaugų kainų diferencijavimas gali būti suprantamas kaip privilegijų teikimas vienai lyčiai, t. y., kirpimo atveju moterys patenka į mažiau palankią padėtį, nes joms kirpimo paslaugos teikiamos didesnėmis kainomis. Rekomenduotina paslaugų kainas nustatyti ir kainoraščiuose pateikti pagal objektyvius kriterijus – paslaugos trukmę, norimos paslaugos pobūdį arba sudėtingumą, kliento plaukų ilgį, kirpėjo kvalifikaciją ir pan.

Pažymėtina, jog Moterų ir vyrų lygių galimybių įstatymo 7 straipsnio 1 punkte numatyta, kad prekių pardavėjas, gamintojas ar paslaugų teikėjas, įgyvendindamas moterų ir vyrų lygias teises, privalo visiems vartotojams, nesvarbu, kokia jų lytis, taikyti vienodas apmokėjimo sąlygas ir garantijas už tokius pačius ir vienodos vertės gaminius, prekes ir paslaugas. Tokių pačių ir vienodos vertės paslaugų teikimas skirtingomis sąlygomis (pavyzdžiui, skirtingomis kainomis) priklausomai nuo lyties yra laikomas tiesiogine diskriminacija lyties pagrindu. Kadangi tyrimo metu nebuvo įmanoma nustatyti, ar vyrams ir moterims tokios pačios paslaugos buvo teikiamos skirtingomis kainomis, o Bendrovė teigia, kad vyrams ir moterims įprastai yra teikiamos skirtingos paslaugos, kurios skiriasi darbo, laiko ir priemonių sąnaudomis, trūksta objektyvių duomenų įžvelgti Moterų ir vyrų lygių galimybių įstatymo 7 straipsnio 1 punkte numatytos

pareigos pažeidimą. Šiuo atveju išvelgtinas tik Moterų ir vyrų lygių galimybių įstatymo 7 straipsnio 2 punkte nustatytos pareigos pažeidimas – skleidžiama informacija apie paslaugas formuoja nuostatas, kad viena lytis pranašesnė už kitą, ir diskriminuoja asmenis dėl jų lyties.

Pažymėtina, kad 2018 m. lapkričio 5 d. interneto tinklalapyje www.groziostotele.lt nebėra pateikiamos kirpimo paslaugų kainos. Lygių galimybių įstatymo 29 straipsnio 3 dalies 4 punkte nustatyta, jog, kai lygias galimybes pažeidžiantys veiksmai (neveikimas) nutraukiami, skundo tyrimas nutraukiamas.

Atsižvelgdama į tai, kas išdėstyta, bei vadovaudamasi Lygių galimybių įstatymo 16 straipsniu, 17 straipsniu ir 29 straipsnio 3 dalies 4 punktu,

Lygių galimybių kontrolierė

n u s p r e n d ž i a:

1. Tyrimą dėl lyties pagrindu diskriminuojančios grožio salono „Grožio stotelė“ paslaugų kainodaros nutraukti, kadangi lygias galimybes pažeidžiantys veiksmai nutraukti.
2. Su sprendimu supažindinti Bendrovės vadovą.

Sprendimas gali būti skundžiamas Lietuvos Respublikos administracinių bylų teisenos įstatymo nustatyta tvarka Lietuvos administracinių ginčų komisijai (Vilniaus g. 27, 01402 Vilnius) arba apygardos administraciniam teismui.

Lygių galimybių kontrolierė

Agneta Skardžiuvienė